

اقتصاد فردا

معجزه فردا

۰ | ۱۰ | ۰

دیدگاه

محیط کسب و کار، تولید و صادرات را نامرغوب کرد

ایسنا: رئیس کنفدراسیون صادرات تصریح کرد: محیط کسب و کار، محیط سالمی برای تولید، رونق و سرمایه گذاری نیست. پس در نتیجه انتظار افزایش صادرات و تولید مرغوبی که امکان رقابت داشته باشد، نمی توان داشت. محمد لاهوتی یادآوری کرد: موضوع صادرات دقیقاً به سرمایه گذاری هایی که در دهه های گذشته باید اتفاق می افتاده، مربوط می شود که بتواند افزایش صادرات و جذب میزان بیشتری از اقتصاد جهانی را که باید در اختیار ما قرار می گرفته، تسهیل می کرده است.

او گفت: معتقد نیستم که در سه دهه گذشته در صادرات موفقیت نداشته ایم، چرا که اگر به صادرات کشور بعد از جنگ تحمیلی نگاه کنیم، می بینیم که صادرات کمتر از سه میلیارد دلار کالاهای سنتی ما مثل فرش خشکبار و سالامبور بوده است، ولی امروزه این روند به دلیل سرمایه گذارهای صنعتی و حمایت های صادراتی که از اوایل دهه ۸۰ صادرات صورت گرفت و مشوق هایی که پرداخت شد، بروز خلافت ایرانیان در خدمات فنی - مهندسی و غیره ضمن تنوع کالایی سبد صادرات، میزان صادرات در اوایل دهه ۹۰ به میزان چشمگیری افزایش یافت.

رئیس کنفدراسیون صادرات ادامه داد: در ادامه به دلیل سرمایه گذاری هایی که در اوایل دهه ۸۰ در بخش پتروشیمی اتفاق افتاد و بهره برداری طرح ها شروع شد و همچنین بهره برداری از آنها در اواخر دهه ۸۰ باعث شد که روند رشد صادرات غیر نفتی نزدیک به ۵۰ میلیارد دلار برسد که این باعث شد رکورد صادرات غیر نفتی شکسته شود.

لاهوئی ادامه داد: این نشان می دهد که از دهه ۷۰ که جنگ تمام شد و دولت سازندگی کار را شروع کرد تا انتهای دولت اصلاحات سرمایه گذاری هایی در زیرساخت های دولت اتفاق افتاد و صادرات با رشد مواجه شد و بهره برداری سرمایه گذاری های در دولت های سازندگی و دولت قوامی و هشتم منجر به در آمد ۵۰ میلیارد دلاری در دولت نهم شد. هر کجا که سرمایه گذاری کردیم، توانستیم از آن بهره ببریم و اگر زیر ساختی ایجاد کردیم، توانستیم از آن بهره ببریم. خوشبختانه این اتفاق افتاد و کشور ما از صادرات دهه سه میلیارد دلاری بعد از جنگ به ۵۰ صادرات میلیارد دلار رسید. او تصریح کرد: اگر سرمایه گذاری شود، ظرفیت ارزآوری وجود دارد، اما اتفاقی که افتاد این بود که روند سرمایه گذاری هایی که صورت گرفته بود در بخش صنایع پایین دستی پتروشیمی که قرار بود در مراحل بعدی زنجیره تولید، تکمیل کند، متأسفانه به دلیل تحریم ها و سوء مدیریت در شرایطی که کشور در آمد ارزی بی نظیری را کسب کرده بود، نتوانستیم از این شرایط استفاده کنیم و چون سرمایه گذاری در بخش پایین دستی صنایع پتروشیمی صورت نگرفت، در نتیجه میزان صادرات ما در هفت سال گذشته بین ۴۰ تا ۵۰ میلیارد دلار ثابت ماند دلیل آن هم این است که ۵۰ درصد صادرات غیر نفتی ما شامل پتروشیمی و میعانات گازی می شود، بنابراین افزایش یا کاهش قیمت نفت به سرعت می تواند تأثیر خود را بر میزان صادرات کشور نشان دهد.

او گفت: برای همین در کمترین میزان حدود ۴۰ میلیارد دلار و در بهترین شرایط فروش نفت، حدود ۵۰ میلیارد دلار صادرات را شاهد بودیم، ولی در موضوع صنایع دیگر مثل کشاورزی، معدن و صنعت اگر سرمایه گذاری اتفاق افتاده توسط بخش خصوصی بوده، ولی حمایتی از آن صورت نگرفته است. در نتیجه عوامل متعددی باعث شده بخش های صنعتی، معدنی و کشاورزی که دقیقاً بخش هایی است که در اختیار بخش خصوصی است و کمتر به موضوعات نفتی وابستگی دارد و در واقع صادرات غیر نفتی را به این حوزه می توان اطلاق کرد، نتواند به جایگاه واقعی خود برسد.

این عضو شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی اظهار کرد: گرچه ممکن است شرایط تحریم نیز مشکلات را بیشتر کرده باشد، ولی عمده مشکلات به سیاست گذاری ها و اجرای قوانین به صورت سلیقه ای برمی گردد. به عنوان نمونه در موضوع مهم نرخ ارز و با وجود قوانین تکلیفی در مورد شیوه محاسبه نرخ ارز، ولی متأسفانه در تمام دولت ها با سرکوب نرخ ارز و چند نرخی بودن ارز مواجه هستیم. یعنی هم نرخ ارز سرکوب شده، هم تورم وجود داشته و هم نرخ تسهیلات متناسب با تورم سال های اخیر کاهش پیدا نکرده در نتیجه همه این عوامل باعث شده است که قیمت تمام شده محصولات افزایش پیدا کند و شرکت های تولیدی قادر به صادرات محصول نباشند.

سایه انتخابات بر سر فضای کسب و کار

ابوالفضل روغنی

گلیایگانی
رئیس کمیسیون صنایع
اتاق بازرگانی ایران

تلاش بیشتری کنند وضعیت بهتری خواهند داشت و کشورهای هم که به نوعی کاهلی و کم کاری کنند نمی توانند از جایگاه مناسبی بین کشورهای دیگر برخوردار باشند.

اینکه ایران در تازه ترین گزارش منتشر شده از سوی بانک جهانی با ۴ پله سقوط جایگاه قبلی خود رتبه ۱۲۰ را از دست داده موضوعی است که وقوع آن علل و عوامل مختلفی را در بر می گیرد. این مسئله که مسئولان دولتی ایران از حدود ۱۰ ماه گذشته تحت تأثیر فضای انتخابات ریاست جمهوری کشور بودند یکی از عواملی است که

موجب شد تا آنچنان که باید و شاید تلاش جدی و تأثیر گذاری برای بهبود فضای کسب و کار کشور انجام ندهند به همین خاطر قرار گرفتن ایران در جایگاه فعلی اش در گزارش بانک جهانی چندان دور از تصور نبود.

از طرفی این موضوع را باید در نظر داشت که بهبود فضای کسب و کار کشور و کمک به تولید کنندگان داخلی و جذب سرمایه گذاران خارجی همیشه از اهداف اقتصادی کشور بوده و تمامی دولت ها نیز برای دستیابی به این هدف اقدامات مختلفی انجام داده اند.

در دولت یازدهم نیز لازم است مسئولان در بخش های مختلف به خصوص در وزارت اقتصاد اقدامات موثر تری را برای بهبود وضعیت فضای کسب و کار کشور انجام دهند.

اما فعالیت وزارت اقتصاد به تنهایی کافی نبوده و سایر سازمان ها و دستگاه ها که در

تیغ کم کاری بر گلوی کسب و کار

قوانین متعدد، فراموشی سرمایه گذاران خرد و مشکلات تجارت فرامرزی فضای کسب و کار را بی رمق کرد

جامعه فردا: تلاش ناکافی ایران، خلاصه ای از گزارش جدید بانک جهانی از فضای کسب و کار کشور است. گزارشی که نشان می دهد ایران، با وجود بهبود ۰،۲۶ درصدی امتیاز سقوط چهار پله ای را تجربه کرده و جایگاه پایین و ناامید کننده خود را بیش از پیش از دست داده است. اتفاقی که از سوی محمدرضا نجفی منش، رئیس کمیسیون تسهیل کسب و کار اتاق بازرگانی تهران به تلاش بیشتر سایر کشورها

برای بهبود فضای کسب و کار معنا می شود تا نشانی باشد از تلاش ناکافی و بسیار کم کشور در این بخش. «نمره کشور در بهبود فضای کسب و کار افزایش پیدا کرده اما به دلیل اینکه سایر کشورها در این عرصه بهتر عمل کرده اند، نتوانستند جایگاه های بهتری را نسبت به ایران به خود اختصاص دهند. به طور مشخص در مقابل رشد ۰،۲۶ نمره کشور، برونی ۵ نمره فضای کسب و کار خود را از تقا داده است و به تبع نتوانسته

جایگاه بهتری را به دست بیاورد.» تلاش ناکافی که ایران در خود اختصاص داده است و در شفافیت اطلاعات اعتباری هم بهبود خوبی داشته ایم.»

روزها در حال عقد قرارداد با سرمایه گذاران خارجی برای حضور در بخش های مختلف اقتصادی است و این نزول برای سرمایه گذاران چندان جذاب نیست. آنطور که نجفی منش می گوید: «هر ۱۰ نمره بهبود می تواند ۳۰ تا حتی ۴۰ رتبه، جایگاه کشور را بهبود ببخشد؛ اما این منوط به این است که تلاش های همه جانبه ای را آغاز کنیم تا بتوانیم جایگاه کشور را بهبود ببخشیم و جذابیت فضای کسب و کار را ارتقا دهیم.

اینکه ما با سرعتی کم برای بهبود فضای کسب و کار کشور قدم برداریم، با سرعت و اقدامات بهتر سایر کشورها روبه رو می شویم و به تبع هر سال، نزول جایگاه را شاهد خواهیم بود.»

او درباره اینکه در چه بخش هایی نیازمند کار بیشتر هستیم، یادآوری می کند: «در قانون ورشکستگی رتبه مان پایین است. در بخش حقوق سهامداران خرد و تجارت فرامرزی هم کمترین نمره را داشته ایم که باید بیشتر به این بخش ها توجه کنیم. ضمن اینکه بهترین نمره را هم مجوزهای ساخت به خود اختصاص داده اند و در شفافیت اطلاعات اعتباری هم بهبود خوبی داشته ایم.»

کسب و کار کشور تأثیر گذار هستند باید بتوانند با هماهنگی یکدیگر اقدامات موثری را برای بهبود فضای کسب و کار کشور انجام دهند.

البته این مسئله را نیز نباید فراموش کرد که در ایران تورم قوانین وجود دارد و همین امر موجب شده بسیاری از قوانین و مقررات به جای آنکه تسهیل کننده باشند، دست و پاگیر شده اند و به همین خاطر لازم است اقداماتی در خصوص حل این مشکل انجام شود.

درست است که مسئولان در دولت یازدهم اقدامات بسیاری را برای کاهش قوانین دست و پاگیر و در واقع مقررات زدایی انجام دادند (به عنوان مثال کاهش تعداد قوانین در چهار سال گذشته و در وزارت صنعت) اما با این حال همچنان از نظر تعدد قوانین به وضعیت مناسبی نرسیده ایم.

در گزارش های جهانی نیاز به یک تحول همه جانبه در تمامی بخش های اقتصادی است. البته درست است که در بخش هایی مانند ثبت شرکت ها و مسائل بانکی تا حدودی وضعیت بهبود یافته است اما این میزان تحول به تنهایی کافی نیست.»

او یادآوری می کند که «بسیاری از کارشناسان و فعالان اقتصادی معتقدند تلاش ناکافی ایران در مقایسه با سایر کشورها دلیل اصلی افزایش رتبه ایران در گزارش بانک جهانی است؛ موضوعی که بسیار به واقعیت نزدیک است و لازم به نظر می رسد تا با بهره گیری از تجربه کشورهای اطراف خود در جهت بهبود وضعیت کشور خود تلاش کنیم. تجربه کشور گرجستان یکی از بهترین نمونه هایی است که ایران می تواند به عنوان الگو از آن بهره برد. به طوری که سال ها رتبه فضای کسب و کار کشور گرجستان در گزارش های بانک جهانی بالای ۱۰۰ بوده اما این کشور نتوانست با چند اقدام و تغییر در امور اقتصادی خود رتبه فضای کسب و کارش را به رتبه ششم برساند.»

فعالان اقتصادی بر آن تأکید دارند و معتقدند که بهبود وضعیت فضای کسب و کار امری نیست که بتوان آن را به سرعت و آنی انجام داد. در واقع اجرای این کار در طولانی مدت و با گذشت زمان میسر خواهد شد و این طور نیست که بتوان به سرعت وضعیت فضای کسب و کار ایران را بهبود و رتبه ایران را در گزارش بانک جهانی ارتقا داد. آنطور که عدالتیان می گویند: «این مسئله را باید مد نظر قرار داد که محدودیت های موجود در کشور برای سرمایه گذار یا به قولی دست و پاگیر بودن فضای کسب و کار ایران برای سرمایه گذاران، موضوعی است که نباید به سادگی از کنار آن گذشت. این دست و پاگیر بودن فضای کسب و کار در ایران بیش از همه تولید کنندگان را تحت تأثیر خود قرار داده است. هنگامی که یک تولید کننده برای دریافت مجوزهای مورد نیاز خود، از سازمان های مختلف مانند بانک ها، وزارت صنعت، تأمین اجتماعی، سازمان استاندارد و... با مشکلات مختلفی روبه روست، مطمئناً به راحتی نمی تواند فعالیت کند.»

تلاش ناکافی ایران

فعالان اقتصادی بهبود محسوس را در وضعیت فضای کسب و کار کشور احساس نمی کنند، همچنان اخذ مجوزهای فعالیت با گرهای بسیاری روبه روست و فرآیند اخذ مجوز طولانی. در کنار آن مشکلات پرداخت مالیات و عدم حمایت کافی از سرمایه گذاران خرد، فضا را برای ورود سرمایه گذاران جدید کوچک نامسن و به قولی غیر جذاب کرده است. در این باره جمشید عدالتیان شریاری عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران به «جامعه فردا» می گوید: «باید در نظر داشت برای بهبود جایگاه فضای کسب و کار ایران

از طرفی این نکته را نیز باید در نظر داشت که همچنان کشور درگیر محدودیت های مختلف ایجاد شده در دوران تحریم است و آثار تحریم در کشور به طور جدی وجود دارد و همین امر موجب شده مشکلات مختلفی برای تولید کنندگان داخلی و سرمایه گذاران خارجی به وجود آید.

همچنین وجود مسائلی مانند مباحث مربوط به نرخ ارز نیز به یکی از اصلی ترین معضلات پیش روی سرمایه گذاران خارجی تبدیل شده به طوری که سرمایه گذاران خارجی نمی دانند چه میزان به ایران ارز وارد کرده و در ایران سرمایه گذاری کنند.

در واقع در مورد برخی قوانین از جمله قوانین و مقررات تعیین کننده نرخ ارز و مانند آن شفاف سازی نشده و حتی این قوانین در برخی موارد نیاز به بازنگری دارند.

بخش های مربوط به قوانین و مقررات و بحث اجرایی نیز در کشور با مشکل روبه رو هستند. در توضیح این مسئله باید گفت، درست است که در بخش قوانین برخی مقررات دست و پاگیر حذف شده و مشکل تا حدی حل شده است؛ اما در بخش اجرایی هنوز با مشکلات مختلفی روبه رو هستیم. به طوری که سازمان ها و مجریان دولتی از چابکی لازم برخوردار نیستند که البته علت اصلی این عدم چابکی، بزرگی دولت و گسترده بودن آن است.»

یکی از راهکارهایی که برای حل مشکلات حال حاضر در بخش کسب و کار توصیه می شود، کاهش قوانین و مقررات حاکم بر بخش های مختلف اقتصادی است. این عضو اتاق بازرگانی ایران با یادآوری این نکته توضیح می دهد که «در واقع اگر قوانین و مقررات پالایش شوند از تعداد قوانین کاسته خواهد شد. در کنار این موضوع، باید گفت در حال حاضر ما با تورم و تعدد قوانین در کشور روبه رو هستیم؛ که همین مسئله موجب شده تا امور اقتصادی در کشور با کندی انجام شوند.»

او ادامه می دهد: «از سوی دیگر برخی از قوانین اقتصادی کشور هم نیاز به بازنگری دارند. به عنوان مثال قوانین مربوط به سیستم بانکی باید با دیگر مورد پالایش قرار بگیرند، قوانین مربوط به ورشکستگی، مقررات کارگری و مانند آنها نیز باید بازنگری و پالایش شوند تا بتوان از آن طریق شرایط را برای فعالان حوزه کسب و کار کشور بهتر کرد. همچنین لازم است تا مشکلات مربوط به روابط بین المللی کشور و بانک ها را نیز به فهرست عوامل مؤثر بر فضای کسب و کار ایران اضافه کرد.»

عدالتیان در پاسخ به اینکه چرا تا امروز نتوانستیم اقدام موثری در این بخش انجام دهیم؟ می گویند: «پاسخ خود اراده کافی برای اجرای این راهکارهاست. در واقع از آنجایی که اجرای راهکارهای مطرح شده مانند ایجاد تغییر در نظام بانک و مؤسسات اعتباری هزینه بر خواهد بود مسئولان عالی رتبه دولتی مانند رؤسای جمهوری این ریسک را نمی پذیرند تا این راهکارها را اجرایی کنند. به جرأت می توان گفت هزینه بر بودن اجرای اقدامات مربوط به بهبود فضای کسب و کار کشور، اراده قوی طلب می کند که البته هنوز چنین اراده ای در کشور ما وجود ندارد.»

آخرین گزارش بانک جهانی از فضای کسب و کار کشورها از نزول چهار پله ای فضای کسب و کار کشور با وجود بهبود امتیاز ۰،۲۶ نمره ای حمایت کرد، حکایتی که به نظر می رسد زیر سایه کم کاری مسئولان ایران در کاهش تعداد قوانین زائد و حمایت از سرمایه گذاران خرد، غفلت از تجارت فرامرزی و مشکلات قوانین ورشکستگی رخ داد، اتفاقی که به گفته رئیس کمیسیون تسهیل کسب و کار اتاق بازرگانی تهران، به دلیل اینکه سایر کشورها اقدامات بهتری داشتند، ایران جاماند و سقوطی چهار پله ای را ثبت کرد.

وضعیت ایران در شاخص انجام کسب و کار بانک جهانی ۲۰۱۸

نام کشور	رتبه جهانی	رتبه منطقه ای	امتیاز ۲۰۱۸
امارات متحده عربی	۲۱	۱	۷۸.۷۳
قطر	۸۳	۴	۶۴.۸۶
عربستان	۹۲	۵	۶۲.۵۰
ایران	۱۲۴	۹	۵۶.۴۸
عراق	۱۶۸	۱۲	۴۴.۸۷

وضعیت ایران در زیرشاخص های انجام کسب و کار ۲۰۱۸

شاخص	امتیاز ایران	رتبه ایران
شروع کسب و کار	۸۵.۰۶	۲۰۱۶
افتتاح کسب و کار	۸۵.۱۶	۲۰۱۷
حقوق سهامداران خرد	۱۰۲	۲۰۱۶
حمایت از سرمایه گذاران خرد	۹۷	۲۰۱۷
تجارت فرامرزی	۶۹.۱۵	۲۰۱۶
دسترسى به برق	۶۸.۴۳	۲۰۱۷
دسترسى به اعتبار	۶۷.۰۰	۲۰۱۷
ثبیت مالکیت	۶۴.۱۷	۲۰۱۶
الزام آور بودن اجرای قراردادها	۶۴.۱۶	۲۰۱۷
پرداخت مالیات	۶۹.۲۹	۲۰۱۶
پرداخت مالیات	۵۶.۵۷	۲۰۱۷
دسترسى به برق	۶۷.۰۰	۲۰۱۶
دسترسى به برق	۶۶.۱۱	۲۰۱۷
دسترسى به اعتبار	۶۵.۰۰	۲۰۱۶
دسترسى به اعتبار	۶۰.۰۰	۲۰۱۷